

Dansk Selskab for Folkesundhed

Den Nationale Folkesundhedskonference 2025

15. - 16. september 2025 - Nyborg Strand Hotel og Konferencenter

**Fra ekkokammer til handling:
Hvordan kan vi ændre kursen for folkesundheden i Danmark?**

Abstractssamling

Session 1

Børn og unge i udsatte situationer

Moderator: Pernille Tanggaard Andersen

1.1	Betydningen af socialt netværk og støtte for ulighed i børns behandling i Danmark – Resultater fra Sundhedsvæsenets Kvalitetsinstituts Ulighedsanalyse 2024.	2
1.2.	Børnefattigdom, familieindkomst og sundhed blandt børn i 5.-9. klasse i Danmark	3
1.3	Hvordan bidrager ungeledet gadeidræt til børn og unges fysiske aktivitet og pigers sportsdeltagelse? En evaluering af GAME Community	4
1.4	Ultraprocesst mat og psykiske helseplager hos unge. Kvantitativ oppgave som omhandler psykiske helseplager sett opp mot inntak av ultra-prosessert mat	5
1.5	Inkludering og mestring gjennom arbeidsmarkedstiltak	6

1.1 Betydningen af socialt netværk og støtte for ulighed i børns behandling i Danmark – Resultater fra Sundhedsvæsenets Kvalitetsinstituts Ulighedsanalyse 2024

PS Christensen, LS Tipsmark, LQ Jørgensen, LMB Andersen
Sundhedsvæsenets Kvalitetsinstitut

Primært budskab

Børn fra familier med færre ressourcer risikerer lavere kvalitet i behandlingen og flere akutte sundhedskontakter. Der er behov for at sikre støtte, når netværkets ressourcer ikke slår til.

Implikationer for praksis

Rapporten fremhæver ni fokusområder, herunder behovet for målrettet støtte til familier, styrket tværsektorielt samarbejde og forbedrede behandlingsmuligheder tættere på familierne.

Utilstrækkelig behandling kan have langvarige konsekvenser for børns sundhed og livsmuligheder. Analysen undersøger forskelle i børns sociale netværk og støtte relateret til udvalgte sygdomme og den behandling, de modtager i det danske sundhedsvæsen, samt de bagvedliggende mekanismer, der kan føre til ulighed i børnenes behandling. Analysen kombinerer et registerstudie og et kvalitativt studie.

Registerundersøgelsen belyser forskelle i det sociale netværk blandt børn med og uden astma, diabetes, inflammatorisk tarmsygdom eller gentagne akutte kontakter til sundhedsvæsenet samt forskelle i behandlingskvalitet. Studiepopulationen omfatter danske børn i alderen 1-18 år diagnosticeret med de nævnte sygdomme eller med gentagne akutte kontakter fra 2012-2023 samt en kontrolgruppe af tilfældigt udvalgte børn uden disse sygdomme. Den kvalitative undersøgelse belyser mekanismer bag uligheder i børns astmabehandling relateret til deres sociale netværk og støtte.

Studiet er baseret på 34 semistrukturerede interviews med forældre, sundhedsprofessionelle og kommunale medarbejdere samt feltarbejde på børneambulatorier. Det kvantitative studie finder, at familier til børn med gentagne akutte kontakter eller børn, som modtager behandling af lavere kvalitet, ofte har færre ressourcer og en ophobning af udfordringer. Det gælder f.eks. familier, hvor forældrene lider af fysiske og/eller psykiske lidelser, har kriminalitetsbaggrund, er uden tilknytning til arbejdsmarkedet eller familier med samlivsbrud. Det kvalitative studie identificerer mekanismer, der kan skabe og fastholde uligheder i børns behandling relateret til: forældres muligheder for at støtte barnets behandling; kvaliteten af støtte fra det øvrige sociale netværk; mødet mellem sundhedsprofessionelle og forældre; samt strukturelle faktorer i sundhedsvæsen og samfund. Studierne tegner et nuanceret billede af, hvordan det sociale netværk til børn, der ikke modtager en optimal behandling for deres sygdom, ofte er kendetegnet ved en ophobning af udfordringer.

Rapporten fremhæver ni vigtige fokusområder, herunder behovet for målrettet, individuelt tilpasset støtte til familier, styrket tværsektorielt samarbejde og forbedrede behandlingsmuligheder tættere på familierne.

1.2 Børnefattigdom, familieindkomst og sundhed blandt børn i 5.-9. klasse i Danmark

KR Madsen¹, JEI Román¹, SP Møller¹, MT Damsgaard¹, BE Holstein¹, M Rasmussen¹, M Toftager², TP Pedersen¹

¹ National Institute of Public Health, University of Southern Denmark, Copenhagen, Denmark

² Department of Sports Science and Clinical Biomechanics, University of Southern Denmark, Odense, Denmark

Primært budskab

Studiet bekræfter, at børnefattigdom er en vigtig faktor i beskrivelsen af børns sundhed og sociale liv, men at man lærer mere ved at supplere med analyser, hvor familieindkomst opdeles i flere grupper.

Implikationer for praksis

Den økonomiske ulighed i børns sundhed er et eksempel på en problematik, der kræver strukturel forebyggelse, hvor fokus er at skabe samfundsmæssige rammer og vilkår, der fremmer sundhed for alle børn.

Baggrund

At vokse op med få økonomiske ressourcer øger risikoen for dårligere helbred, lavere trivsel og uheldsmæssig sundhedsadfærd på både kort og lang sigt. Viden om, hvordan børnefattigdom og familiens indkomst påvirker børns sundhed og liv i en universel velfærdsstat som Danmark, er dog begrænset.

Formål

At undersøge sammenhængen mellem familiens disponible indkomst, herunder børnefattigdom, og 5., 7. og 9. klasseelevers sundhed, sundhedsadfærd, sociale relationer og skoleliv, samt at undersøge, om disse sammenhænge er forskellige for drenge og piger.

Metode

Analysen baserer sig på spørgeskemadata fra Skolebørnsundersøgelsen 2018 og 2022 (N=9.483), som er koblet med nationale registre med information om elevernes familiers disponible indkomst, dvs. indkomsten efter skat, hvor der er taget højde for antal børn og voksne i familien. Familieindkomst indgår som både binær variabel (børnefattigdom vs. øvrige) samt opdelt i syv indkomstkategorier.

Resultater

Børn, som vokser op i fattigdom, har på mange områder betydeligt ringere sundhed, adfærd, relationer og skoleliv end de øvrige børn. Fx er forekomsten af børn med lavt selv vurderet helbred højere blandt dem, som lever i fattigdom (20%), sammenlignet med de øvrige (14%). Der er også en højere forekomst af børn i fattigdom, som sover for lidt (40% vs. 32%), spiser mindre frugt og grønt (11% vs. 7%), drikker dagligt sodavand (11% vs. 6%) og spiser fastfood (28% vs. 14%). I analyserne, hvor indkomstvariablen er opdelt i syv grupper, kan sammenhængen oftest beskrives som en gradient. Fx falder forekomsten af børn med lavt selv vurderet helbred trinvist fra 20% blandt børn, som lever i børnefattigdom til 11% blandt gruppen af børn, som lever i den højeste indkomstgruppe. I langt de fleste tilfælde er sammenhængen mellem familiens indkomst og børns sundhed ens for drenge og piger. Der er dog undtagelser som fx, at lavt selv vurderet helbred hænger sammen med indkomst blandt piger, mens der ikke er en sammenhæng blandt drenge.

Konklusion

Der ses en gradueret sammenhæng mellem familiens indkomst og langt de fleste indikatorer, hvilket indikerer, at forskellige typer af udfordringer ikke findes blandt gruppen af børn, som lever i fattigdom.

1.3 Hvordan bidrager ungeledet gadeidræt til børn og unges fysiske aktivitet og pigers sportsdeltagelse? En evaluering af GAME Community

C K Ljungmann^{1,2}, J H Christensen¹, C D Klinker¹, C S Pawlowski², H R Johnsen¹

1 Copenhagen University Hospital - Steno Diabetes Center Copenhagen, Denmark.

2 Department of Sports Science and Clinical Biomechanics, University of Southern Denmark

Primært budskab

GAME Community bidrog væsentligt til børn og unges fysiske aktivitet og ung-til-ung-lederskab og inkluderende miljøer sænker tærsklen for pigers deltagelse i sportsfællesskaber.

Implikationer for praksis

Ungeledede uformelle sportsaktiviteter kan bidrage væsentligt til børn og unges fysiske aktivitet. Studiet giver konkrete indsigter til brug i videreudvikling af idrætsprogrammer målrettet piger i udvalgte boligområder.

Baggrund

Deltagelse i organiseret sport giver børn og unge mulighed for at være fysisk aktive og deltage i fællesskaber. Børn og unge – særligt piger, der vokser op i boligområder med lav socioøkonomisk status - deltager i mindre grad i organiseret sport. Der er behov for at mindske disse uligheder ved at udforske alternative deltagelsesmuligheder i sport, og her viser uformel sport potentiale, da der ikke viser sig det samme socialt ulige deltagelsesmønster.

Vi har derfor undersøgt det ungeledede gadeidrætsprogram, GAME Community, i to studier, for at vurdere om og hvordan dette uformelle sportsprogram kan fungere som alternativ til organiseret sport. Et kvantitativt studie undersøgte børn og unges fysiske aktivitetsniveau i GAME Community-aktiviteter (gade fodbold og basket) samt indholdet i træningerne, mens et kvalitativt studie undersøgte faktorer, der påvirker pigers deltagelse i GAME Community-aktiviteter (gade fodbold og dans).

Metode

Fysisk aktivitetsniveau blev undersøgt i et tværsnitsobservationsstudie med en kombination af de strukturerede observationsmetoder SOFIT (System for Observing Fitness Instruction Time) og SOCARP (System for Observing Children's Activity and Relationships during Play). I 2022 blev data indsamlet under 13 GAME Community-aktiviteter i ni almene boligområder på tværs af Danmark. Deltagerregistreringer, indsamlet via en app, blev brugt til at karakterisere deltagerne. Data blev analyseret med deskriptiv statistik og variansanalyse. Det kvalitative studie inkluderede tyve piger i alderen 9-16 år, som deltog i dans og gade fodbold i tre forskel-lige boligområder. Deltagerne blev interviewet individuelt eller i par gennem semistrukturerede interviews, og data blev analyseret med tematisk analyse.

Resultater

I observationsstudiet blev 44 træningssessioner observeret (gennemsnitligt 3,4 per aktivitet). Den gennemsnitlige tid brugt i moderat til høj fysisk aktivitet (MVPA) var 33 minutter pr. træningssession (gennemsnitligt 61 % af træningstiden). Indholdet 'game play' var det mest almindelige (69 %) og også det indhold, hvor der blev brugt mest tid i MVPA (71 %). Det kvalitative studie fandt, at pigedeltagelse blev understøttet ved at mindske strukturelle barrierer, skabe lokalt forankrede og tilgængelige aktiviteter samt fremme et socialt inkluderende og fleksibelt miljø. Programmet bidrog desuden til at styrke pigers selvtilid, sociale kompetencer og oplevelse af fællesskab.

Konklusion

Resultaterne indikerer, at GAME Community-aktiviteter kan bidrage væsentligt til deltagernes fysiske aktivitet på træningsdage. Det kvalitative studie fandt, at fokus på ung-til-ung-lederskab, inklusion og personlig udvikling udgør en lovende tilgang til at fremme pigers deltagelse i sportsfællesskaber. Tilsammen fremhæver fundene uformel sport som et meningsfuldt alternativ til organiseret sport, som kan skabe fysisk aktivitet og følelse af at indgå i fællesskaber hos børn og unge. Ved at indarbejde studierne indsigter i design og implementering af sportsprogrammer er der potentiale for at øge deltagelsen, og potentialet for at reducere uligheder bør undersøges nærmere.

1.4 Unge voksnes inntak av ultra-prosessert mat og psykisk helse

Emma Gundersen Raunholt, Universitetet i Innlandet/Elverum, Norge

Bakgrunn

Psykiske plager blir stadig mer utbredt i den norske befolkningen og særlig blant unge. Gjennom tidligere forskningen tyder det på at inntak av enkelte matvarer har sammenheng med hvordan man har det psykisk. Stadig mer av maten vi spiser er i økende grad prosessert. Ultra-prosessert mat [UPF] refererer til matvarer og produkter som er industrielt produsert og som hovedsakelig består av tilsetningsstoffer med lite eller tilnærmet ingen næringsverdi. Disse matvarene er ofte energitette, næringsfattige og inneholder stort sett høyt inntak av salt, sukker og fett. Har det vi spiser betydning for vår helhetlige helse, og hva er egentlig best å spise for å styrke den psykiske helsen?

Formålet med studien er å undersøke sammenhengen mellom inntak av UPF og psykiske helseplager, samt å analysere forskjeller for sosioøkonomisk status og kjønn. I et folkehelseperspektiv vil det være viktig å utforske hvilke ikke-arvelige variabler som påvirker helsen vår ettersom det er disse faktorene som er mulig å gjøre noe med, for å fremme helse på både individ- og samfunnsnivå.

Metode

Masteroppgaven er en kvantitativ tversnittstudie. Unge voksne bosatt i Norge mellom 20-34 år oppfordres til å delta. Datainnsamlingen foregår høsten 2025. Deltakelse i spørreundersøkelsen foregår digitalt gjennom et avkryssningsskjema. Psykiske plager skal måles gjennom HSCL-5. Deltakerne oppgir selvrapportert inntak av ulike matvarer. Matvarene skal deretter kategoriseres i henhold til NOVA-klassifiseringen. Analysen vil foregå i STATA. De statistiske analysene som skal gjennomføres er tiltenkt både regresjons-og korrelasjonsanalyse.

Resultater

Innsamling av datamateriale foregår høsten 2025, av den grunn foreligger det ingen resultater enda. Masteroppgaven og resultatene ferdigstilles våren 2026.

Konklusjon

Hensikten med å gjennomføre denne studien er å sette fokus på tematikken og den mulige sammenhengen for hvorvidt psykiske helseplager påvirkes av inntak av UPF. Studien vil potensielt gi nye og relevante funn, som kan bidra til bedre utarbeidelse av kostholdsveiledning og folkehelseiltak som kan bedre befolkningens psykiske helse.

1.5 Inkludering og mestring gjennom arbeidsmarkedstiltak

Line Johanne Benestad, Universitetet i Oslo

Primærmelding

Studien vil gi innsikt i hva unge voksne opplever som viktig i tilpasset arbeid som styrker mestring, motivasjon og sosial støtte, og kan bidra til å forebygge langvarig utenforskap.

Potensielle implikasjoner for praksis

Funnene kan bidra til å styrke og videreutvikle lavterskel arbeidstilbud som forebygger utenforskap, og støtte unge i overgangen tilbake til arbeid eller utdanning.

Bakgrunn

Unge voksne som står utenfor arbeid og utdanning er en utsatt gruppe med økt risiko for langvarig utenforskap, psykiske helseplager og sosiale utfordringer. Tidligere forskning viser at følelsen av tilhørighet, struktur og opplevelse av mestring er viktige faktorer for å fremme helse og sosial støtte. Samtidig er det behov for mer kunnskap om hvordan lavterskel arbeidstiltak oppleves av de som deltar. Bygg- og vedlikeholdsprosjektet i Kristiansand er et eksempel på et tiltak som kombinerer praktisk arbeid med tett oppfølging og relasjonsbygging for unge voksne som har falt ut av skole og arbeid. Derfor er det viktig å utforske tiltakets virkning fra deltakernes perspektiv.

Formålet med studien er å undersøke hvordan unge voksne som deltar i Bygg- og vedlikeholdsprosjektet opplever tilknytning til arbeid, og hva de selv mener gjør tiltaket meningsfullt. Studien har særlig fokus på opplevelsen av mestring, sosial tilhørighet og motivasjon, heller enn på selve arbeidsoppgavene. Målet er å bidra med kunnskap som kan styrke utvikling av inkluderende arbeidstiltak.

Metode

Studien har et kvalitativt design med fenomenologisk tilnærming. Studiepopulasjonen inkluderer unge voksne i alderen 18-30 år som har deltatt i prosjektet etter 2024. Jeg skal utføre semistrukturerte individuelle intervjuer med 6-8 deltakere, og dataene analyseres ved hjelp av tematisk analyse. Studien undersøker ikke målbare utfall, men har som mål å belyse deltakernes subjektive erfaringer, særlig knyttet til mestring, motivasjon og sosial støtte.

Resultater

Datainnsamlingen er ikke ferdigstilt, men studien forventes å belyse hvordan unge deltakere opplever mestring, motivasjon og sosial støtte gjennom deltakelse i arbeidstreningstiltaket.